

Nacionalistično potvarjanje v zgodovinskih učbenikih

Kulturna sekcija Evropskega sveta je pred časom predlagala skupini zgodovinarjev in drugih strokovnjakov, naj bi preučili zgodovinske učbenike v evropskih državah in ugotovili, koliko je v njih netočnosti in predsodkov v prid povzdigovanja lastne nacionalistične romantike in v škodo resnice in drugih, zlasti sosednih narodov. Učenci so se res odzvali temu povabilu in pretresli v tem smislu zgodovinske učbenike v raznih evropskih državah. Rezultati te ankete bodo v kratkem objavljeni v knjigi z naslovom »Pouk zgodovine in revizije šolskih knjig«. Vendar pa je bil izvleček teh njihovih zaključkov že objavljen, med drugimi tudi v nekaterih italijanskih kulturnih revijah in listih. Iz njega povzemamo naslednje:

Evropski profesorji zgodovine, ki so pregledovali zgodovinske učbenike v raznih državah, so prišli do zelo negativnih ugotovitev. Niti v eni evropskih držav ne poučujejo v šolah zgodovine povsem objektivno. V presoji zgodovinskih dogodkov je povsod čutiti takoimenovani »nacionalni predsodek«, kar pomeni da skušajo avtorji zgodovinskih knjig tolmačiti zgodovinsko dogajanje v prid in v večjo slavo lastnega naroda in države. Poleg tega je njihovo izrazoslovje netočno, kar spet zavaja v zmote. Povsod je pouk zgodovine tudi osredotočen le na zahodno Evropo ter se malo ozira na tisto, kar se je dogajalo na ostalih celinah. Najbolj pristranski pa je pouk zgodovine pri velikih narodih. Tako na primer učijo francoski zgodovinski učbeniki, da je zmagała v stoletni vojni Francija, medtem ko pišejo angleške zgodovinske knjige, da je zmagała Anglija. Isto velja še za razne druge vojne med Francijo in Anglijo. Skoro pri vseh velikih narodih se kaže tendenca omalovaževati zgodovino in zgodovinska dejanja majhnih narodov, četudi so ti včasih odločilno posegli v zgodovino. Povsod v zgodovinskih učbenikih udrihajo po državni upravi nekdanjega avstrijskega cesarstva, četudi mora objektivna zgodovina priznati, da je bila avstrijska uprava za tiste čase ena najmodernejših in najbolj liberalnih v Evropi.

Žrtve takega potvarjanja v zgodovinskih učbenikih številnejših sosednih narodov, je zlasti slovenska zgodovina, posebno najstarejša in z dejanji naših prednikov se kitijo drugi, ali pa vsaj skušajo zmanjšati njihov pomen. Slovenci (in posebno naši znanstveniki) smo ostali doslej preveč pasivni in brezbržni do tega pojava, saj ni vseeno, kaj se mladina sosednih narodov uči v šolah o nas. V taki luči nas večina potem tudi pozneje presoja.

Strokovnjaki se strinjajo da je treba šolske učbenike povsod temeljito popraviti in iztresti iz njih trditve, ki so netočne in krivične do drugih narodov, najboljše v sodelovanju z zgodovinarji tistih narodov, s katerimi naj bi ugotovili

(Nadalj. na 2. strani)

Žrtve ali pošasti?

Veliki severnoitalijanski dnevniki, zlasti tisti v Milanu in Turinu, posvečajo vsak dan cele kolone in včasih celo stran ali več grozotnemu dogajanju v Viareggiu, ki je postalo proslulo v Italiji in zunaj nje pod imenom »primer Viareggio«. Tam je 31. januarja letos sredi popoldneva izginil 11-letni deček Ermanno Lavorini. Še preden so doma opazili njegovo izginotje, je neki moški glas po telefonu zahteval od njegove odrasle sestre odkupnino 15 milijonov. Od tedaj se izsiljevalec ni več javil, četudi je bil nesrečni oče, ki je trgovec, pripravljen plačati takšno ali vsakršno vsoto, da bi mu vrnil sina. Sinovo truplo so po dveh mesecih slučajno odkrili zakopano v pesek na obali blizu Viareggia. Storivec ni bilo mogoče odkriti, kljub nenehnemu prizadevanju policije in karabinjerjev, dokler se ni sam javil 16-letni Marco Baldissieri, ki je bil znan z malim Ermanom, in obdolžil umora lastnika nekega kopališča. Seveda so tega takoj zaprli. Toda šestnajstletnik je nato preklical obtožbo proti temu in obdolžil svojega očeta, da je zakopal dečkovo truplo, da bi prikril njegov lastni zločin. Dečka da je namreč ubil on sam, med pretepom za nekaj praznih vojaških nabojev. Pozneje je povedal, da ga je ubil, ker se ni hotel vdati njegovim homoseksualnim poskusom zapeljevanja.

KOT ZADEVA MONTESI?

S tem se je zdela zadeva pojasnjena, toda takoj nato je začel 16-letnik spreminjati svoje priznanje. Očitno je užival v laganju in ob sami misli, da drži policijo in preiskovalnega sodnika v neprestani napetosti in negotovosti ter da lahko toliko ljudi poganja sem in tja, ko so skušali ugotoviti, koliko je resnice na tistem, kar je povedal. Tedaj pa sta se sama prijavila še dva mladostnika, neki 13-letnik in neki 20-letnik in začela pripovedovati policiji, karabinjerjem in preiskovalnim sodnikom ostudne in fantastične zgodbe o orgijah homoseksualcev, da se človeku jeziijo lasje. Med tako orgijo je bil baje ubit mali Ermanno in sicer z injekcijo mamila, s katerim so ga hoteli pripraviti do tega, da se ne bi več branil. Dvajsetletni Rodolfo Della Latta, nameščenec nekega pogrebnege zavoda v Viareggiu, kjer je moral med drugim umivati mrlič in jih spravljati na pare, pa še prekaša po fantaziji omenjenega 16-letnika, ki je baje ubil Ermanna. Doslej je pripovedoval že kakih 10 različnih zgodb o tem, kako se je zgodil zločin, in navedel štiri različna in med seboj oddaljena stanovanja, kjer naj bi se bila dogajala tista orgija. Za tri stanovanja so že ugotovili, da to ni res. Trenutno teče preiskava o četrtem, a verjetno bodo prišli do istega rezultata.

Seveda je mladenič obdolžil tudi več uglednih osebnosti, da so bile udeležene pri

orgiji ali da so kako drugače vedele za zločin, pa ga niso prijavile. Med njimi sta neki zdravnik in sin nekega slavnega gledališkega igravca, ki je v prijateljskih odnosih z najodličnejšimi italijanskimi gledališkimi krogi. Preiskava ni mogla ugotoviti njune udeležbe, vendar seveda še ni zaključena. Čudno je, da niti 13-letni deček, ki je tudi udeležen v zadevi, ne zaostaja v lažeh in fantaziji za svojima starejšima vrstnikoma. Vse kaže, da se bo ta zadeva izrodila v drugi lažni škandal tiste vrste, kot ga je pred kakim poldrugim desetletjem povzročila slovita Anna Maria Caglio v Rimu v takoimenovani zadevi Montesi (v zvezi s skrivnostno smrtjo rimskega dekleta Vilme Montesi). Končno, potem ko je med drugim obtožila rimskega kvestorja in sina zunanjega ministra Piccionija, znanega skladatelja filmske glasbe, ter še celo vrsto uglednih osebnosti, da so bile udeležene pri orgijah, se je vse skupaj izkazalo za plod fantazije Anne Marie Caglio, ki se je hotela samo maščevati nad svojim ljubimcem, ki jo je zapustil. Smrt Vilme Montesi ni bila nikoli pojasnjena, a verjetno je umrla zaradi nesreče ali srčne kapi.

UGANKA ZA VSO JAVNOST

Enako se bo verjetno končala »zadeva Viareggio«. Nemogoče si je namreč misliti, da bi bilo moglo toliko ljudi vedeti, kaj se je zgodilo z malim Ermanom, ne da bi bilo to proniknilo v javnost. Vse kaže, da je Ermanna dejansko ubil 16-letnik, bodisi iz maščevanja in jeze, ker se ni vdal njegovemu homoseksualnemu poželenju, bodisi z namenom, da bi izsiljeval njegove starše za odkupnino. V tem drugem primeru so mu verjetno pomagali še nekateri drugi mladostniki, morda ravno Della Latta in tisti 13-letnik. Zdaj pa skušajo zavleči v zadevo razne odrasle ljudi, da bi odvrnili pozornost od sebe in zvrnili krivdo na druge. Pri tem pač lažejo, kolikor morejo, posebno ker se jim zdi to — kot rečeno — zabavno.

Nekoliko čudno je le to, zakaj sta se sama prijavila policiji tisti 13-letnik, ki so ga že poslali v poboljševalnico, in Della Latta, ki bi moral imeti kot 20-letnik že nekaj razsodnosti. Ne le sodniki, policaji, časniki in psiholozi si belijo glavo s to zapleteno zadevo, ampak vsa javnost, ki bi končno rada zvedela, kaj je resnica, in se začudena sprašuje, kako je mogoče, da trije mladostniki kljubujejo toliko časa izkušenim policijskim in sodnijskim izpraševalcem ter jih vlečejo za nos. S čim si je to razložiti?

Profesor za teoretično filozofijo, Francesco Barone, ki predava na univerzi v Pisi in stanuje v Viareggiu, je objavil v dnevniku »La Stampa« dolg članek. V njem piše,

(dalje na 2. strani)

Gverilska vojna v Burmi

Poleg Vietnama, Koreje, Bližnjega vzhoda in Białe so na svetu še druga žarišča vojne, o katerih pa se malo govori, ker je vsa pozornost svetovne javnosti obrnjena na ta »velika« žarišča. Eno takih »manjših« žarišč je Burma, kjer se je zadnji čas tudi razvnela gverilska dejavnost in od koder vedno bolj pogosto prihajajo novice o neusmiljenih pokolih političnih nasprotnikov, »obsojenih« ali ne.

Pred dvajsetimi leti je dosegla Burma svojo neodvisnost. Prej je bila pod britansko oblastjo. Toda še danes se razmere niso ustalile in se celo slabšajo. Notranji položaj bi lahko označili z izrazoma državljanska vojna in diktatura. V Burmi živi mnogo tujih manjšin, ki nasprotujejo centralističnim in asimilacijskim tenžjam Burmancev ter uporabljajo pri svojem odporu tudi orožje, npr. gorska ljudstva na severu Burme Shanci, Chinci in Kachinci. Ob pakistanski meji žive muslimani, ki nasprotujejo budizmu, ki je vera večine Burmancev, na jugovzhodu Burme pa živi narod Karenci, katerih je poldrugi milijon in zahtevajo lastno državo. Karenci so po večini kristjani. Od leta 1949 pa se zadržujejo na burmanskih tleh tudi ostanki Čang-kajšekove armade, ki se še do danes niso dali razorožiti in vodijo gverilske boje z vladnimi četami. S tem pa še niso našteje vse narodnostne in opozicijske skupine, ki se z orožjem bore proti osrednji vladi. Prišteti jim je treba tudi več komunističnih struj, ki so tudi zelo aktivne in uporabljajo orožje.

Kot se zdi, so danes najnevarnejši uporniki oboroženi pripadniki KNDO (Karen National Defence Organisation), ki je vojska karenskega ljudstva, in komunisti. Najnevarnejše je področje ob kitajski meji, to je dežela Kenotung, kjer nastopajo komunisti, ki jih podpira Mao Tse Tungova Kitajska, in trume bivših Čang-kajšekovih vojakov. Ti zadnji se gospodarsko vzdržujejo s tem, da na veliko pridelujejo opij. Kot se zdi, nadzorujejo ti največje ozemlja. Toda uporniške tolpe, ki so sicer sorazmerno majhne, nastopajo po vsej državi, tudi v bližini glavnega mesta Rangoon in na morju, ob izlivu reke Irrawaddy, kjer obstreljujejo vladne in trgovinske ladje, zajele pa so tudi že več prevoznih čolnov, ki so prevažali riž.

Po računih tujih opazovalcev obvladajo

vladne čete, katerim pa primanjkuje vojaštva, okrog 60-70 odst. državnega ozemlja — a le podnevi. Na splošno prevladuje mnenje, da komunisti v socialistični Burmi nimajo veliko možnosti, da bi se njihova politična gesla »prijez«, vendar pa tako oni kot drugi uporniki ovirajo gospodarski razvoj države, po drugi strani pa ga ovira vlada generala Ne Wina s svojim pretogim socialističnim sistemom in centralizmom. Slabo gospodarstvo se bolj odbija narodne manjšine in jim daje še več razloga za oborožen odpor proti osrednji vladi.

Položaj je trenutno zelo nepregleden, ker izvaja vlada ostro cenzuro nad vsemi novicami, ki pridejo v tisk ali ki so namenjene tujini, in se brani tujih obiskovalcev, celo turistov. Noben tujec ne sme potovati v pokrajine, kjer se zadržujejo uporniki.

Stavke v Italiji

V torek in sredo so bile zaprte vse italijanske pošte. V Turinu traja stavka cele tri dni. Kdor je šel ta dva dni mimo glavne pošte v Trstu, je lahko videl, da so vsa vrata zaklenjena in vsi vhodi zagrajeni z železnim omrežjem. Glede na to, da je bil v četrtek prejšnjega tedna praznik (1. maj) in da se tudi v nedeljo ne raznaša pošta, denarnih pošiljk pa ni mogoče pošiljati niti v soboto, in da sta prišla k temu še dva dneva stavke, si je lahko misliti, kako je bilo zadnji teden s pošto v Italiji. V sedmih dneh je čisto normalno delovala samo dva dni, sobota pa delno.

Istočasno so stavkali mnogi drugi državni uradi. Dva milijona upokojencev tvega, da zaradi stavke sploh ne bodo dobili pokojnin za maj, vsi drugi pa z močnimi zamudami.

Vlada je imela 6. t. m. sejo, na kateri je razpravljala o položaju zaradi stavke in o zahtevah državnih nameščencev, ki zahtevajo poviške v skupnem znesku okrog 680 milijard lir na leto. Vlada je pripravljena dati okrog 600 do 620 milijard. V primeru, da ne bo popustila, se bodo stavke, ki prizadevajo ogromno škodo in hude sitnosti prebivalstvu, nadaljevale, popustitev pa bi pomenila novo hudo obremenitev za davkoplačevalce, zvišanje cen in okrepitev poja-

SLOVENSKI IZVOZ IN UVOZ

V slovenskem tisku se pojavljajo zaskrbljeni članki nad sorazmerno prevelikim uvozom v Jugoslavijo v prvih štirih mesecih letošnjega leta. Edino Slovenija ima kolikor toliko izravnani izvoz in uvoz, ker je zelo povečala svoj izvoz, medtem ko ostala Jugoslavija zaostaja z izvozom. Skoro 80 odst. slovenskega izvoza gre na področja z zamenljivo (trdno) valuto.

Slovenski izvoz v tujino je znašal v prvih dveh mesecih letošnjega leta kar 30 odst. več kot v istem razdobju lani. Uvoz pa je bil za 22,8 odst. višji. Primanjkljaj v jugoslovanski zunanji trgovini znaša zdaj 537 milijonov dolarjev, kar upajo izravnati — kot piše revija »Teorija in praksa« — z deviznimi dohodki iz turizma, od prihrankov delavcev, ki delajo v tujini, in od mednarodnih uslug v prevozi in pristanih. Slovenija prispeva državi tretjino vseh deviz, zlasti s svojim turizmom.

vov inflacije. Vendar se kažejo sindikati nepopustljivi in bodo verjetno zmagali, ker predstavljajo najmočnejšo »skupino pritiska« v državi.

Nadaljujejo se tudi stavke na raznih drugih sektorjih, naperjene predvsem proti delodajavcu-državi. V Rimu je povzročila hude neprijetnosti stavka tramvajev.

NACIONALISTIČNO POTVARJANJE V ZGODOVINSKIH UČBENIKIH

(Nadalj. s 1. str.)

in definirali čisto resnico. Vendar pa je slišati tudi kritične glasove, ki sicer tudi poudarjajo potrebo, da bi očistili zgodovinske učbenike romantičnih in nacionalističnih laži, vendar pa svarijo pred iluzijo, da bo s tem bogve kaj doseženo, kajti povsem objektivne zgodovine ni. To priznavajo celo omenjeni profesorji, ki so pregledali šolske knjige. Predlagajo pa, naj bi točno določili, kaj pomenijo razne besede, npr. »svoboda«, »demokracija«, »socialna pravičnost«, »meščanstvo«, »proletariat« in druge.

Kot znano, je prišlo v okviru teh pobud tudi že do dvostranskih razgovorov o objektivizaciji zgodovine, to je med zgodovinarji po dveh sosednjih državah, vendar brez posebnih rezultatov.

Novice po svetu

Izraelski tisk izraža pesimizem glede nadaljnega razvoja položaja na mejah. Boji se, da se bo izcimila iz spopadov nova vojna.

Zadnje deževje je povzročilo nevarnost poplavl v Lombardiji in v Piemontu. Vode so že povzročile hudo škodo na poljih, zlasti pri VerCELLIJU.

V Franciji si sredinska levica in skrajna desnica izbirata kandidate za predsednika republike, ki bo nasledil De Gaulla. Zdi se pa, da ima največ možnosti degolistični kandidat Pompidou. Kandidat neodvisnih bo najbrž Poher.

V Zahodni Nemčiji so odkrili atentatorja, ki sta letos 20. januarja ubila štiri nemške vojake v Lebachu. To sta dva mladeniča »iz dobrih družin« v Landauu, oba stara 26 let. Eden izmed njiju je bil sodni uradnik. Odkrila ju je neka vedeževalka, kateri sta se zdela sumljiva.

ŽRTVE ALI POŠASTI?

(Nadaljevanje s 1. strani)

kako je ta zadeva razburkala mirno površino letoviškega mesta, in takole označi omenjene tri mladostnike: »Tu so meje človeškega presežene, a navzdol. Ti mladeniči so ljudje kot mi, ne zde se duševno bolni; in vendar so kot bitja s kakega drugega planeta, s katerimi se kljub telesni podobnosti ne moremo sporazumeti. Tisti, ki ima otroke njihove starosti, se boji, da jih bo nekega dne zagledal tako spremenjene. In pri tej misli nas prevzame skrit občutek obupa, skoraj kakor bi bila že eksplodirala tista grozna »biološka bomba«, ki lahko bistveno spremeni človeka. A vendar... dokler bomo hoteli razumeti tudi nerazumnost, bomo še imeli orožje za pobijanje absurdnega.«

Zares pošastno absurden, čuden primer kajti tu ne gre za bes užaljene mladenke, ki se hoče maščevati nad ljubimcem in njegovimi prijatelji, ampak za dečke, ki se nimajo za kaj maščevati nad odraslimi, in vsaj dva med njimi po vsej razumski presoji nimata razloga za to, da bi tako lagala. Če ne gre za naravnost neverjetno redek primer verižne reakcije psihopatologije, katero pa bi preiskovalci vendarle morali prej ali slej odkriti, si je ta primer skoraj nemogoče razumsko razložiti. Morda edino še s tem, da današnja civilizacija s svojo brezsrčno grobo seksualnostjo, tudi v nenaravni smeri, in s svojo nasilnostjo v podobah in zvoku, naravnost razkroja duše mladostnikov ter jih spreminja v pošasti.

Začnimo pri imenih

Te dni smo obhajali Slovenci 28. obletnico ustanovitve Osvobodilne fronte, ki je združila v boju proti okupatorjem vse liste slovenske ljudi, ki sta jim bila svoboda in narodna neodvisnost dražji kot vse drugo. V tem boju smo s posebnim navdušenjem in z največjim upanjem na dokončno osvoboditev sodelovali tudi mi Primorci. Nikdar v novem veku — morda le še v tolminskih uporih — ni pokazal primorski človek takega junaštva in požrtvovalnosti kakor v tem osvobodilnem boju proti nacizmu in fašizmu. Na tisoče in tisoče Primorcev je darovalo svoja življenja za osvoboditev, bodisi na bojiščih, bodisi v Rižarni, kot talci ali v nemških koncentracijskih taboriščih. Slovenski Trst in tržaška okolica nista bila v tem nikakoli izjema.

Kam sta izginila takratno navdušenje in požrtvovalnost? Danes se nam zdita skoraj nepojmljiva, skoraj kot nekaj, kar se nam je samo sanjalo. Danes cvete pri nas oportunizem, ki se razodeva v narodni mlačnosti. Celo ljudje, ki so med vojno nosili puško in bombe ter bili vsak hip pripravljeni, da se spopadejo tudi z veliko premočjo fašistov, se danes niti tako ne potrudijo za svojo narodnost in ne pokažejo niti toliko narodnega ponosa in svobodoljubja, da bi si dali spet posloveniti svoj priimek, ki jim ga je fašizem potujčil. Brez sramu nosijo svoje potujčene priimke in jih prenašajo na svoje potomce, čeprav v slovenski družbi in slovenskem okolju še nastopajo pod starim priimkom. Toda v njihovih dokumentih in v izvešjih šol, kamor hodijo njihovi otroci ali vnuki in na katerih morda tudi sami poučujejo, je zapisan njihov priimek drugače, v tuji obliki. In le s takim potujčenim se predstavljajo v uradih.

Mnogokrat se ti isti ljudje ženejo na javnih zborovanjih in za »okroglimi mizami« ali v tisku za slovenske pravice, za pravice celotne narodne manjšine, ne da bi pomislili, da so dolžni priboriti predvsem sami sebi najosnovnejšo narodno pravico, namreč da more in mora nositi Slovenec svoj slovenski priimek, ki je star mnogo stoletij in ga je podedoval od generacij prednikov, ki so imeli več narodnega ponosa in zavesti, četudi niso toliko govorili o njima.

So tudi taki pri nas, ki se vneto potegujejo za to, da bi tržaška občina postavila v slovenskih krajih slovenske napisne table in da bi se uvedla v tržaških uradih dvojezičnost, sami pa ne le, da si ne poslovenijo priimka, ampak še svojim otrokom dajejo tuja krstna imena, medtem ko gredo pristna slovenska imena, bodisi svetniška bodisi zgodovinska in ljudska, v pozabo, četudi ni pristranejših, kot so slovenska krstna imena. Koliko slovenskih otrok na Tržaškem nosi ime Ciril, Metod, Samo, Borut, Hotimir, Kocel (pogumni zaščitniki svetih bratov Cirila in Metoda), Matjaž, Matija (po Matiju Gubcu) ali Majda, Breda, Vida, Alenka, Metka, Mojca, Micika? Največkrat dajejo naši ljudje svojim otrokom tuja imena, ki pogosto nič ne pomenijo, razen praznega zvena nekih samoglas-

nikov, kot npr. Nives ali Enco. S tem razkazujejo le svojo oportunistično capljanje za neumno modo imen, ki vplivajo čez leta smešno (kako nerodno je danes raznim Benitotom in Edam), in svojo puhlost ter nezavednost.

Zalostno poglavje so tudi napisne table na naših trgovinah in gostilnah. Mnogi se imajo za zavedne, pridružijo se vsaki akciji, ki zahteva izvajanje londonskega memoranduma o manjšinskih pravicah in dvojezične javne napise ter dvojezičnost v uradih, sami pa niso toliko dosledni in pogumni, da bi obesili nad svojo trgovino ali gostilno poleg italijanskega tudi slovenski napis, čeprav bi jih to nič ne stalo razen malo lesa in barve. Nekateri raje shajajo celo brez italijanskega napisa, kakor da bi pokazali toliko doslednosti (o pogumu je sploh smešno govoriti), da bi obesili na svoj lokal oba.

Dokler ne bomo toliko moški, da bomo začeli nastopati s svojimi slovenskimi priimki in imeni, slovenskimi tudi uradno, in začeli obešati slovenske napise nad svoje lokale, pač ne bo mnogo za-legal naš boj za narodno enakopravnost.

„Žive naj vsi narodi“

V ponedeljek dopoldne so odprli v veliki dvorani skupčinskega poslopja v Novi Gorici mednarodno razstavo, ki se tiče pouka v osnovnih šolah v Italiji, Avstriji in Jugoslaviji. Razstava, bolj v skromnem obsegu, prikazuje učbenike, didaktične programe in učilna sredstva na obveznih osnovnih in tudi dvojezičnih šolah.

Po odprtju razstave se je začelo zborovanje šolnikov iz obmejnih krajev treh držav. Iz naše dežele se ga je udeležil odbornik za javno vzgojo Bruno Giust, šolska skrbnika iz Gorice in Vidma, šolski nadzornik Lebani in nekateri didaktični ravnatelji.

Odbornik Giust je v svojem govoru rekel, da je ustvarjanje novih odnosov med ljudmi tudi vzgojni smoter in v veliki meri odvisen od šole. Nihče pa ni poudaril, ne od slovenske ne od italijanske strani, da za slovensko manjšino v Beneški Sloveniji, v srcu Evrope, ne obstajajo ne dvojezične in še manj slovenske šole.

Učenci zadnjih razredov iz obmejnih mest treh sosednjih držav pa bodo tekmovali v šolskih nalogah z naslovom iz Prešernove pesmi »Žive naj vsi narodi!« Pet najboljših nalog iz Koroške, obmejne Slovenije in iz dežele Furlanije - Julijske krajine bo nagrajenih. Iz slovenskih šol videmske pokra-

ALOJZ REBULA JE PREDAVAL RIMSKIM SLOVENCEM

Rimski Slovenci so obhajali pred kratkim ustanovitev slovenske metropolitije. Ob tej priložnosti so povabili pisatelja Alojza Rebula, da bi jim predaval. Rebula se je rad odzval in je imel pred slovenskim rimskim občinstvom predavanje z naslovom »Krščanska avantura«, v katerem je orisal srečo, ki jo lahko da krščanstvo modernemu človeku. Poudaril je svoje spoznanje, da je krščanstvo velika človeška avantura, ki zahteva od človeka poguma in požrtvovalnosti, saj je pravo nasprotje oportunizmu.

Rebula se je vrnil iz Rima poln navdušenja nad tamkajšnjo vejo slovenstva, ki je živa, zavedna, idejno bogata in plodna. Prevzela ga je tudi zamisel zavoda Slovenicum.

Predavanje z istim naslovom je imel Rebula pred kratkim tudi v Idriji v tamkajšnji novi cerkvi, ki je zgrajena po načrtu arhitekta Bitenca. Še prej je predaval o tem v nunski cerkvi v Ljubljani.

jine seveda ne — ker kljub priznavanju Prešernovih verzov — slovensko ljudstvo v Beneški Sloveniji še ne sme kulturno živeti.

—o—

SPREJEM NA ČAST JUGOSLOVENSKEGA DRAMSKEGA POZORIŠTA

Slovensko gledališče v Trstu je priredilo v petek, 2. t. m., v hotelu Žusterna pri Kopru sprejem na čast članov »Jugoslovenskega dramskega pozorišča« iz Beograda, ki je v soboto in nedeljo gostovalo v Kulturnem domu v Trstu. Člane in njihove spremljevalce je toplo pozdravil ravnatelj SG Filibert Benedetič, ki je med drugim poudaril zadovoljstvo tržaških Slovencev, da imajo v gosteh ugledni gledališki ansambel iz Beograda. Goste je v imenu članov SG še pozdravil Jožko Lukeš, obema pa je odgovoril znani režiser Bojan Stupica, ki je naglasil, kako ni beograjsko gledališče med številnimi gostovanji po Evropi še nikjer doživelo tako toplega, pristranskega, skratka zares bratskega sprejema, kakršnega so mu priredili Slovensko gledališče v Trstu in številni predstavniki političnega in kulturnega življenja slovenske narodne skupnosti v Italiji.

Sprejema so se poleg članov SG in upravnega ter dramaturškega vodstva udeležili slovenski deželni svetovavci, nekateri župani, državni poslanec Škerk, predstavniki slovenskih prosvetnih organizacij, tiska, radia in nekateri šolniki. Med večerjo je gostom na čast prepeval moški zbor »V. Mirk«.

Novice po svetu

V Rusiji so aretirali generala Gregorienka, češ da je »obrekaval sovjetsko državo«. Podpisoval je kot eden vodilnih proglaš za večjo kulturno svobodo, tudi v zvezi z znanimi procesi proti pisateljem.

V Italiji se je ustanovila zveza za pobijanje leukemije. Obetajoče poskuse za zdravljenje leukemije dela dr. Sabin, ki je iznašel tudi cepivo proti otroški paralizi.

Kateri je najboljši slovenski dnevnik?

Med dnevniki, ki izhajajo v republiki Sloveniji, je v raznih pogledih najboljši mari-borski »Večer«. Ta list se odlikuje pred drugimi po tem, da obravnava notranje gospodarske, politične in kulturne probleme zelo odkrito in iskreno, tudi take, okrog katerih časnikarji drugih listov radi ovinkarijo. Tako smo npr. v zadnjem času našli v tem listu najbolj realistične in odkrite članke v vprašanju zadnjih volitev (v bežni analizi nena-avadno visoke volivne abstinence v Mariboru), o težkem stanju slovenskih železarn, o slovenskem turizmu in o problemih slovenskega letalskega podjetja Ljubljana - Pulj (bivšega AA) ter njegovega zapostavljenega letališča Brnik, ter še o marsikaterem drugem vprašanju.

List je živahno urejevan in prinaša tudi z mednarodnega področja smiselne novice in

dobre komentarje, ki dajo bralcu čutiti utrip sveta. »Večer« ima tudi sorazmerno največ smisla za humor in satiro. Opaziti je težnjo, da bi bil čimbolj informativen in širok v informacijah, zato ne prinaša samo suhoparnih in večkrat zelo površnih ali pristranskih »Tanjugovih« novic, ampak izbira uredniški odbor novice iz raznih virov in po lastni presoji. Zelo živahna in barvita je lokalna kronika. Prepričani smo, da bralci ne »preskočijo« nobene strani tega dnevnika, ker je na vsaki strani kaj zanimivega in privlačnega. Tudi kulturna rubrika tega dnevnika je vedno aktualna.

»Večer« prinaša tudi največ intervjuvov, kar ga napravi še bolj zanimivega in aktualnega, kajti bralci imajo radi tudi nekoliko »indiskretne« informacije in mnenja iz prve roke, kot povsod na svetu.

Tržaškega

O oskrumbi spomenika v Miljah

Eno zadnjih noči so »neznanci« onečastili spomenik padlim v narodnoosvobodilni vojni v Miljah. Podlo dejanje je vzbudilo val ogorčenja v vsej demokratični javnosti na Tržaškem in zlasti v Miljah, kjer je bila v sredo proglašena dveurna protestna stavka. Oskrumbo spomenika, ki je bil pomazan s črno oljnato barvo, je ostro obsodila miljska občinska uprava, o zadevi pa je bilo govora tudi v deželni svet, kjer so nekateri svetovalci levih strank predložili predsedniku deželne vlade interpelacijo, v kateri med drugim zahtevajo, naj deželna vlada posreduje, da bodo krivci nesramnega dejanja čimprej odkriti in kaznovani. Svetovalci dalje zahtevajo, naj deželni svet izreče polno solidarnost miljskemu ljudstvu, ki je v preteklosti v ogromni večini sodelovalo v protifašističnem gibanju in ki ga je zato onečaščenje spomenika še posebej prizadelo ter razžalilo.

Tudi naš list se pridružuje obsodbi, ki jo izrekajo demokratične, protifašistične stranke ter druge organizacije. Naša obsodba pa je tembolj glasna, ker gre za spomenik, katerega odkritje ima posebno zgodovino, saj se še vsi spominjamo, kakšne težave so morali njegovi pobudniki premagati, preden je bil izročen svojemu namenu. Birokratom ni namreč dolgo šel v račun dvojezični napis na spomeniku in so zato postavljali najrazličnejše ovire, kar smo v našem listu tedaj proglasili za pravi pravcati škandal. Končno so demokratične sile zmagale in v Miljah so lahko odkrili skro-

men, a dostojen spomenik svojim 300 padlim v boju proti fašizmu in nacizmu, od katerih je bilo kar 180 slovenske narodnosti.

Upamo, da bodo organi javne varnosti tokrat kmalu odkrili izvršitelje gnusnega dejanja, saj najbrž ni težko pogoditi krogov, katerih miselni ustroj in delovanje omogočata, da vzkali in se razraste nagnjenje k nasilju, ki se navadno začne javno pojavljati s prav takšnimi navidez anonimnimi provokatorskimi dejanji, kakršno je bilo zdaj izvršeno proti žrtvam nasilja v Miljah.

PROTEST SLOV. SKUPNOSTI

Tajništvo Slovenske skupnosti je na svoji seji dne 7. t. m. razpravljalo o oskrumbi spomenika padlim borcem v Miljah ter sprejelo naslednjo protestno izjavo:

»Slovenska skupnost se pridružuje številnim protestom proti oskrumbi spomenika padlim partizanom v Miljah ter z ogorčenjem obsoja početje fašistov, ki so pred ča-

som oskrunili tudi spomenike padlim borcem za svobodo v raznih krajih na Tržaškem in Goriškem.

Slovenska skupnost ugotavlja, da je bil spomenik v Miljah predmet podlega napada tudi zaradi tega, ker je na njem napis tudi v slovenskem jeziku.

Slovenska skupnost poziva odgovorne oblasti, da čimprej odkrijejo storilce sramotnega početja in jih zgledno kaznujejo.

Tajništvo Slovenske skupnosti je pooblastilo svoje izvoljene predstavnike, da protestirajo na pristojnih mestih proti takšnemu nezaslišanemu početju ter zahtevajo njegovo obsodbo in kaznovanje krivcev.

VPRAŠANJE SVETOVAVCA ŠTOKE

Podpisani svetovalec Slovenske skupnosti želi vedeti od deželnega odbora:

- 1) Kako se namerava pridružiti ogorčenju prebivalstva Milj in vse dežele zaradi oskrunitve spomenika padlim partizanom v Miljah. Omenjeni spomenik je bil oskrujen z namenom, da bi žalili spomin padlih in čustva vseh protifašistov.
- 2) Kako namerava pokazati svojo solidarnost s slovenskimi in italijanskimi protifašisti v Miljah ter zahtevali pravično in takojšnje kaznovanje krivcev.

Za snago okrog pokopališča na Opčinah

Naše Opčine so v splošnem simpatičen in čist kraj, toda le za tistega, ki ni preveč natančen in ne gre stikat v razne »idilične« kotičke. Moderna stiska v obliki kupov smeti od odvrgenega papirja in embalaže gnjavi tudi nas. Izletniki iz bolj južnih krajev sosedne države se namreč ravno v okolici Opčin radi znebijo škatel in papirja, da bi izgle dal njihov tovor bolj skromen v očeh carinikov. K temu pa pridejo še mnogi Tržačani, ki iz bogvekakšnega razloga vozijo svoje smeti odlagati ravno v zeleno okolico Opčin, tako da obrobijo ceste vsakovrstni »okraski« v obliki starih kopalnih kadi iz plastike, »štramacov«, steklenic, kartonskih škatel, starih letakov in še marsikaj drugega; lažje stvari potem tudi veter raznaša naokrog, da gmajna kar cveti od raznobarnega papirja.

Tokrat pa bi radi opozorili na nujnost, da izginejo odpadki in človeška nesnaga vsaj iz okolice pokopališča. Pokopališča so v vseh civiliziranih deželah svet kraj, ki se mu vsak

bliža s spoštovanjem. Pri nas na Opčinah pa je nekdo prav v bližino pokopališča izbral za odlagališče starih avtomobilov. Tako »krasita« zdaj bližino vhoda na pokopališče dva zavržena in zarjavela, napol razpadla avtomobila. Kmalu se jima bo najbrž pridružilo še več. Na drugi strani pa je ravno pod pokopališkim zidom in tik ob cesti, ki pelje proti cerkvi (in v bližini kapelice) smetišče, na katerega odlaga odpadke, kot kaže marsikdo iz bližnje okolice. Lahko si je predstavljati, da to ni ravno znak spoštovanja do posvečenega kraja in do naših mrtvih. Kaj pravita k temu župnišče in občina?

Še bolj nujno pa je očistiti okolico pokopališča človeške nesnage. Tam je namreč zdaj spomladi in sploh v toplem letnem času pravo zbirališče homoseksualcev. Mladenci, ki po veliki večini niso doma na Opčinah, se skrivajo v grmovju in čakajo na »odjemalce«. Ljudje pripovedujejo, da se pripelje včasih kar poln avto takih »odjemalcev«, ali pa naloži »ponudnike«. Lahko si je predstavljati, kaj občutijo zlasti družine z otroki, ki stanujejo v bližini, in Openci na splošno. Dobro bi bilo, če bi tudi policija poslala kdaj pa kdaj koga na prečo v tamkajšnje grmovje. Viareggio je svarilen primer. Tudi k Luna parku, ki se večkrat ustavi v starem delu Opčin, naj bi včasih pogledal kak policist. Zgodilo se je svojčas, da je komaj 14-letna deklica domačinka zanosila z uslužbencem takega Luna parka in se morala na naglo poročiti.

USPEH PRIDNIH OPENSKIH SKAVTINJ

Na jurjevanju slovenskih skavtinj s Tržaškega, ki je bilo 1. maja v Nabrežini, so nastopile openske skavtinje, iz rodu »Gamsov«, z raznimi ljubko naštudiranimi prizorčki in odnesle prvo nagrado. Vodi jih Alenka Acbula.

Prav bi bilo, ko bi še več openskih družin poslalo svoje hčerke okrepit vrste skavtinj, glede na to, da je danes tako težko dati fantom in dekletom dobro moralno vzgojo.

OBCNI ZBOR SLOV. SKUPNOSTI

Slovenska skupnost bo imela v nedeljo, 11. maja, ob 8.30 v prvem sklicanju in ob 9. uri v drugem sklicanju, na sedežu organizacije v Trstu v ulici Machiavelli št. 22-II, zaključno zasedanje svojega rednega občnega zbora. Dnevni red obsega branje novega statuta in glasovanje o pravilniku, volitve novih organov Slovenske skupnosti, razpravo o regulacijskem načrtu in razno.

Tudi letošnja »Majenca« v Dolini odlično uspela

Tradicionalna dolinska »majenca« je tudi letos privabila v prijazno vas v tržaškem Bregu veliko število ljudi ne samo iz bližnjih sosednih krajev, temveč tudi iz Trsta ter s tržaškega Krasa. Ob tej priložnosti je izšla, kot smo že pisali, posebna brokura, ki je zlasti zato zanimiva, ker vsebuje mnogo dragocenih podatkov iz zgodovine Doline in hkrati lepo opisuje ta dolinski običaj. Vse to pa Dolinčani upravičeno ljubosumno čuvajo in s tem običaj predajajo v bodočnost.

Visoki mlaj ali »maj«, kakor mu pravijo domačini, so dolinski fantje že postavili na trgu pred cerkvijo v soboto zvečer. Na zgornjem koncu je imel običajno češnjo, bogato obloženo s pomarančami, limonami in kolači. V nedeljo je domači praznik odprla godba na pihala, nato pa so nastopili folklorna skupina, zbor »V. Vodnik«, trio

Bordon in duet Darko in Dario. Prvi dan praznovanja pa se je zaključil s plesom, med katerim je igral kvintet Avsenik, ki je zlasti v Dolini zelo priljubljen.

»Majenca« se je nadaljevala še v ponedeljek in torek zvečer, ko so se mladi in stari zabavali ob glasbi »Vandrovčkov« iz Kopra.

Omenimo naj še, da je ob tej priložnosti bila tudi vinska razstava, na kateri je devet vinogradnikov iz Brega razstavilo bela vina, 11 vinogradnikov pa črna.

—0—

STARŠI DIJAKOV SE ORGANIZIRAJO

V torek, 29. aprila, se je sestel ob 18. uri začasni Roditeljski odbor združenja staršev dijakov Slovenskega tehničnega trgovskega zavoda v Trstu. Na sestanku je sestavil Pravilnik, ki ga bo predložil na prvem rednem občnem zboru. Sestanka sta se udeležila tudi zastopnika Dijaškega sveta istega zavoda.

Štandrez

ZA STOLETNICO

Vsa štiri štandreška društva: obe prosvetni, in sicer »O. Zupančič« ter »Štandrez«, športno društvo »Juventina« in Društvo neposrednih obdelovalcev so vztrajno na delu za uspešno skupno proslavo 100-letnice štandreške čitalnice. V tisku je že posebna jubilejna brošura.

Skupni uvodni večer so imela vsa društva v župnijskem prosvetnem domu. Pa tudi vsako društvo zase prireja v okviru proslave svoje kulturne večere.

V četrtek je društvo »Zupančič« priredilo v svoji dvorani večer s petjem, glasbenimi točkami, priložnostnim govorom in prizorom iz čitalniškega življenja.

Društvo »Štandrez« pa je že priredilo igro »Testament« in bo z njo še gostovalo. Kmečko društvo se pa pridno pripravlja, da bodo ob jubileju na razpolago tudi prav debeli domači šparglji.

Rupa

POJTE, POJTE!

Zdi se mi, da je potrebno za poživitev naše pesmi na Goriškem začeti s smotno organizacijo. Ta misel se je na novo pojavila v meni in pri mnogih mojih prijateljih, ko je pred časom imel pevski zbor »Mirko Filej« iz Gorice zakusko in je obenem zadnela tudi lepa naša pesem.

Menimo, da bi bilo koristno in za utrditev domačijskega duha zelo potrebno, da bi tudi drugi naši zbori prirejali izlete v naše vasi in nastopali s pesmijo bodisi v gostilni ali na prostem. Ljudje še vedno radi poslušajo našo lepo pesem. Vžge jih in razvedri, v neprestanem boju za sivo vsakdanje življenje jim vlije vsaj nekaj samozvesti in poguma. Obiski pevskih zborov tudi ob neuradnih prilikah bi veliko pripomogli k rasti naše narodne misli.

Opazovavec

Odmevi prvega maja v Števerjanu

Prvomajski praznik v Števerjanu je že postal kar tradicionalen. To pa kar v dvojniku, med borovci pri župnijskem prosvetnem domu in pod kostanji na gostilniškem dvorišču na »Dvoru«. Prireditelji se niso sporazumeli, kot je bilo že lani določeno, naj se obe prosvetni društvi »Briški grič« in »Sedej« vsako leto izmenjujeta v izberi dneva, da ne bodo glasbila na sto metrov zračne razdalje prevpijala druga drugo. Nekateri zastopniki so dejali, da jih letos ne briga, če je bil kak lanski predsednik drugačnega mnenja.

In tako se je v Števerjanu proslavljal 1. maj v istem dnevu kar dvakrat. K sreči so bile vsaj ure nekoliko različne in tako smo videli dosti istih obrazov pri popoldanskem sporedu »pod borovci«, zvečer pa pri veseljem plesu »pod kostanji«. Pri obeh prireditvah jih je bilo kar natrpanih. Orožniki so komaj krotili velikanski avtomobilski promet. Avti so stali v vrsti kar do Bukovja, na drugi strani pa do novih hišnih blokov.

Na odru prosvetnega društva so nastopili zelo posrečeno godbeni krožek iz Števerjana in folklorni godbeniki »Rokovnjači iz Ljubljane«, ti tudi s posrečenimi šalji vimi skeči. Pele so domače skavtinje ter mešani zbor iz Doberdoba, ki se je prav

V nedeljo je bilo v Čedadu pomembno zborovanje za narodnostne in socialne pravice Beneških Slovencev, ki ga je priredila italijanska komunistična partija. Zasedanja se je udeležilo precejšnje število Slovencev iz Benečije ter izvoljeni predstavniki raznih strank ter zastopnika kulturnega društva I. Trinko iz Čedadu in SKGZ iz Trsta. Zborovanja se je udeležil tudi deželni svetovalec Drago Stoka, ki je med drugim rekel:

»Slovenska skupnost, ki jo zastopam na tem srečanju, me je pooblastila, da v krajšem posegu iznesem njena stališča, želje in zahteve glede narodnostnega, ekonomskega in socialnega položaja Beneških Slovencev. Še prej naj mi bo doboljeno lepo pozdraviti tukaj prisotne, poseben pozdrav pa gre seveda našim rojakom iz Benečije.

Slovenska skupnost, ki je hotela biti na tem srečanju avtonomno zastopana, pozdravlja pobudo stranke organizatorke in ji je žal le, da niso tudi druge vsedržavne stranke doslej organizirale takih srečanj. Slovenska skupnost žal ni politično-strankarsko še prisotna v Beneški Sloveniji, upa pa, da bo v tem smislu čas nedvomno deloval pozitivno. Narodnostni razvoj Beneške Slovenije v zadnjem obdobju nam je porok, da gre na bolje, da postajajo Beneški Slovenci vse bolj samozvesti in nočejo več biti le predmet instrumentaliziranja in izigravanja, ampak hočejo zaživeti človeka vredno življenje.

In da se to zgodi, bo Slovenska skupnost še naprej zastavljala svoje sile, se bo še vnaprej potegavala, kjer koli bo to potrebno, da bodo beneški Slovenci dosegli svoj narodnostni in socialni cilj.

čvrsto postavil s soprani. Najbolj razigrane in zadovoljive točke so bili plesni nastopi goriške folklorne skupine. Osrednji govor o pomenu prvega maja je imel dr. Susič.

Po predstavi so gostje navalili na stojnice, bogato založene z vinom (nekoliko predragim), in z mastnimi piščanci.

Nekateri so pa šli na Dvor, kjer se je ob veselih zvokih ljubljanskega orkestra »Lojze Slak« že vrtela velika množica mladine in starine. Pred plesom je imel prvomajski govor pokrajinski odbornik Waltritsch, ki je poudarjal, da bomo nerešene probleme slovenske manjšine rešili v bratstvu in s sodelovanjem z italijanskimi demokratičnimi množicami. Za njim je govoril v italijanščini sindikalist Fulvio Bergomas.

V soboto in nedeljo se je praznovanje nadaljevalo ob zvokih ljubljanskega orkestra »Union« in popevkah Deržajev in Zupančičeve iz Ljubljane.

V zvezi s proslavo je bila odprta v hramu na Dvoru tudi vinska razstava, ki jo je pripravil Odbor števerjanskih in oslavskega vinogradnikov. Razstavljalo in na pokušnjo je postavilo svoja vina kakih petnajst vinogradnikov. Ta razstava je prav dobro uspela.

Iz Goriške

Za priznanje pravic Beneških Slovencev

V tem smislu se SS udeležuje tega srečanja, tako kot bi se vsakega drugega, ki bi imelo ta namen, tako kot se je udeležila 5. januarja letos srečanja zastopnikov narodnostnih manjšin Italije, ki je bilo v Spetru, tako kot sodeluje v Trstu in v Gorici v odborih, v organih, ki jim je glavni cilj narodnoobrambno delo.

V uvodu je prof. Petričič iz Beneške Slovenije podal obširno poročilo o dosedanjem delu za rešitev beneško-slovenske manjšinske problematike. Pravilno je poudaril, da so vodilni krogi postavili takole rešitev: mi vam bomo pomagali reševati socialna in gospodarska vprašanja, vi se pa odpoveste, svojim kulturnim in jezikovnim zahtevam. Po domače se temu reče, namesto nasilnega raznarodovanja po fašističnih načinih, vas bomo pripeljali v narodno odpadništvo na lep način, s ponujanjem večjega kosa pogače, a samo s ponujanjem.

V razpravo je nato posegel Izidor Perdan v imenu društva »Ivan Trinko«, ki je podal sliko zgodovinskega razvoja Beneških Slovencev, ki že zaradi svoje državne lojalnosti niso zaslužili takšnega ravnanja.

Isto misel o kvarni in namembni ločitvi slovenske etnične skupine v Italiji na tri dele (tržaško, goriško in videmsko) z različnimi pravicami, je poudaril tudi dr. Samša, zastopnik SKGZ iz Trsta.

K besedi se je oglasil tudi dr. Černo, ki je predložil nekaj praktičnih nasvetov. Govorili so komunistični poslanec Mario Lizzero, ki je podprl Petričičev predlog o ustanovitvi posebnega odbora za gospodarski in kulturni dvig videmskih Slovencev.

Svetovavec Dušan Lovriha je predlagal, naj se ustanovi pri videmski KPI poseben odbor za slovenska vprašanja.

V zaključnem povzetku je deželni svetovavec Baracetti sprejel oba konkretna predloga, Petričičevega o odboru za skupnost slovenskih videmskih dolin in o strankini komisiji za slovenska vprašanja.

Brez dvoma pomeni ta sestanek korak naprej pri praktičnem udejstvovanju manjšinskih pravic, ne samo beneških Slovencev, marveč celotne naše skupnosti. Doslej so italijanske stranke pošiljale v svet le teoretične izjave o naših pravicah, do praktičnih načrtov pa ni hotela nobena priti. Toda bolje pozno kot nikoli. Pravilno bi bilo, da bi videmska sekcija povabila na zborovanje širši krog, kajti narodnostna obramba etnične manjšine mora prodreti v zavest vseh strank in gibanj v državi.

--0--

PREDAVANJE

V zvezi z razstavo slovenske nabožne ljudske umetnosti, ki je bila odprta od 4. do 12. januarja v Katoliškem domu, nadaljuje Slovensko katoliško akademsko društvo z vrsto predavanj, ki dopolnjujejo razstavo samo.

V torek, 13. maja, bo predaval profesor Mirko Mahnič iz Ljubljane o verskih motivih v slovenski ljudski pesmi. Predavanje bo v mali dvorani Katoliškega doma ob 21. uri.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Švedski pisatelj Per Olof Sundman

Do druge svetovne vojne so bili skandinavski pisatelji svetovno znani in njihova dela so prevajali v vse kulturne jezike takorekoč takoj po izidu, ker so bili založniki gotovi, da bodo z njimi zaslužili. Malokatera skandinavska knjiga ni bila na seznamu najbolj kupovanih knjig. K tej priljubljenosti skandinavskih literatur v svetu in posebno v zahodni Evropi so največ pripomogli veliki skandinavski pisatelji Knut Hamsun, Ibsen, Strindberg, Björnsson, Johan Bojer, Sigrid Unsted in Selma Lagerlöf — da imenujemo samo nekatere.

Po drugi svetovni vojni pa se je zanimanje za skandinavske literature zelo zmanjšalo, čeprav so sledile omenjenim velikim pisateljem nove pisateljske generacije, ki ne pišejo nič manj zanimivo in kvalitetno. Toda delno se je spremenil okus evropskih bravcev, delno sta hitlerizem in totalitarizem pretrgala tradicijo založb pri izdajanju del skandinavskih pisateljev, delno pa se je Skandinavija po vojni znašla bolj na robu zanimanja svetovne javnosti, ker tam ni bilo niti revolucij niti kakih drugih velikih mednarodnih in notranjih homatij, ki bi bile usmerjale pozornost sveta na te narode. Iz teh razlogov smo tudi Slovenci v povojnem času nekako izgubili živ stik s skandinavskimi literaturami, četudi se lahko reče, da je v Evropi malo dežel, kjer bi bili starejši skandinavski pisatelji tako priljubljeni kakor so bili ravno v Sloveniji. Spomnimo se le knjig Selme Lagerlöf, Knuta Hamsuna, Sigrid Unsted in Johana Bojerja, ki so še danes med najbolj izposojanimi knjigami v vsaki slovenski ljudski knjižnici.

Vendar bo gotovo prišel čas, ko se bosta tako cela Evropa kot tudi slovenska javnost spet začeli bolj zanimati tudi za nove generacije skandinavskih pisateljev. Eden teh je Šved Per Olof Sundman. Rodil se je v letu 1922 v Vaxholmu blizu Stockholma. Po maturi je šel k vojakom, nato pa je opravljal razne poklice. Začel se je zanimati tudi za politiko ter je bil med drugim občinski svetovavec v neki občini na severu švedske dežele Jamtland. Zdaj živi v svojem domačem kraju Vaxholmu in se ukvarja s pisanjem in politiko. Lani je bil izvoljen v švedski parlament. Predlanskim pa je dobil nagrado Nordijskega sveta za najboljši novi roman. Dozdaj je objavil romane in zbirke novel: »Lovci« — ta prva njegova knjiga je izšla leta 1957 —, »Preiskava«, »Strelec«, »Ekspedicija«, »Iskavec«, »Dva dni, dve noči« in »Polet inženirja Andréja«.

V kratki avtobiografiji piše Sundman sam o sebi, kako je leta 1945, ko je opravil vojaško službo, odpotoval na sever Švedske, da bi spoznal tamkajšnje ljudi in kraje. S seboj je nesel pisalni stroj in petsto listov papirja, da bi napisal svoj drugi roman. Ko pa je spoznal tamkajšnje življenje, je vrgel začetek svojega drugega romana proč, ker se mu je zdel nepristen. Življenje in ljudje so bili drugačni, kot si je predstavljal. Vključil se je v njihovo delo in življenje.

»Že triindvajset let sem bil pisatelj, ko je izšla moja prva knjiga,« piše Sundman. »To je veliko časa. Veliko sem pisal, a nisem dal nobeni založbi priložnosti, da bi me zavrnila. Za to obotavljanje sem imel mnogo različnih razlogov. Eden najvažnejših razlogov pa je bil gotovo ta, da nisem našel snovi, ki bi mi ugajala, manjkalo mi je doživetij. Res je, da sem živel v Stockholmu v vrvenju ljudi in dogodkov, a nisem dobil pravega prijema. Bilo je, kot če bi poskusil iz mravljišča izrezati obliko torte. Na severu,

v Härjedalu pa sem se naučil spoznati ljudi in njihovo pokrajino. Pozneje, v Jormliji, sem sam postal prebivavec tega redko poseljenega ozemlja. A ni bilo dovolj imeti snov in jo poznati. Treba je imeti tudi jezik, metodo, v kateri je mogoče pripovedovati. Ko sem bil mlad, sem bil očaran od gostobesednih pisateljev, ki so bruhali besede iz sebe. Jaz sam enostavno nisem zmožeg monumentalne, žuboreče govorice. Kljub svojemu navdušenju za gostobesedne pisatelje pa sem že od nekdaj smatral staroislandske sage za svoj literarni ideal. V Jormliji sem potem odkril ostanke nekega starega jämtlandskega narječja, takomenovani limol, ki se odlikuje po redkobesednosti, zadržanem miru in pritišnem tonu glasu brez kriljenja z rokami ter po taki natančnosti izražanja, če je potrebno, da je bilo to v začetku zame skoro nepojmljivo. Spoznal sem, da se za množico besed skriva samo revščina besed. Zdaj se zavedam, da način pripovedovanja v veliki meri vpliva na vsebino pripovedi. To je zanimiva komplikacija.«

Cimveč zavednih Slovencev naj bi se naročilo na tednika koroških Slovencev »Naš tednik« in »Slovenski vestnik«, ki izhajata v Celovcu, da bi bili poučeni o življenju slovenske Koroške. Isto velja za list Beneških Slovencev »Dom«.

Groza pred bodočnostjo

Avstrijski in nemški kritiki se v zadnjem času precej ukvarjajo z romanom »Die Wand« (Stena), ki ga je napisala Avstrijka Marlen Haushofer. Pisateljica je mati dveh sinov, je stara 49 let in živi v mestu Steyer. Njen mož je zobozdravnik. Kot gospodinja more pisati samo v poznih večernih urah, ko njena družina počiva. Doslej je objavila že 6 romanov in novelskih zbirk, poleg tega pa tudi nekaj mladinskih povesti. Roman »Stena« je izšel že v drugi nakladi pri založbi Claasen-Econ v Düsseldorfu.

Pozornost je vzbudil predvsem zaradi svoje nenavadne vsebine, vendar mu ne manjkajo niti druge literarne kvalitete, kot na primer dober jezik, napet slog in miselna globina. Vsebinska je na kratko naslednja: Neka ženska, ki ima moža in otroke, je nekoč za konec tedna obiskala svojo prijateljico in njenega moža v njuni lovski koči v gorah. Hotela je ostati le en dan, toliko da malo pokramlja z njima in si hkrati odahne. Ker je sobotni večer, gresta prijateljica in njen mož še na kratek sprehod proti bližnji planinski vasi, obiskovavko pa pustita samo v lovski koči, da si odpočije od potovanja in se v miru ogleda po novem okolju. Obljubila sta ji, da se kmalu vrneta. Toda minevajo ure, njiju pa ni nazaj. Obiskovavka ju gre vsa zaskrblje-

na iskat, toda ker je noč, ona pa ne pozna okolice, se vrne, ne da bi bila kaj opravila. Zdelo se ji je tudi, da ni našla prave poti v vas.

Naslednje jutro ju gre spet iskat, tedaj pa spozna, da se je zgodilo nekaj nerazumljivega in groznega. Življenje, kakor ga je videla včeraj, je ostalo le še okrog koč in v bližnji okolici, vse ostalo pa je izginilo. Razen gorske dolinice, kjer stoji lovsko kočjo, se je ves svet spremenil v popolno, nepredirno pustinjo, nepredirno tudi v dobesednem pomenu, kajti med gorsko dolino in ostali svet se je spustila nekaka nevidna, mrzla stena, ki je ni mogoče predreti. Onkraj te stene je vse mrtvo. Čez vse je razgrnjena samo neskončna tišina.

Vendar se osamljena ženska lovski koči ne vda. Poskusi vse, kar more, da bi našla izhod iz svojega položaja, da bi prodrila v tisto skrivnostno onkraj stene in ugotovila, če je res ostala sama na svetu. Toda to se ji ne posreči. Od vsega sveta je ostala samo kočja, travniki in gozd blizu nje, krava, ki ji daje mleko, in nekaj drugih živali, tiste pač, ki so živele pri koči ali v gozdu v hipu, ko se je dogodila skrivnostna katastrofa, ki je izbrisala vse ostalo življenje z zemlje. Bogve iz kakšnega vzroka je bilo prihranjeno življenje na tistem majhnem koščku zemlje.

Tako minevajo leta. Osamljena ženska v lovski koči živi, ker mora živeti, in si tare glavo z vprašanjem, kaj se je vendar zgodilo. Včasih misli, da je zblaznela, toda realnost jo pouči, da ni tako, in da se je v resnici zgodilo. Trudi se, da bi živela normalno življenje, kakor je vedno živela. Molze kravo, skrbi za hrano, praznuje Božič in druge praznike, kakor pač more, vedno sama, vedno s tisto strašno uganko pred seboj.

(Nadaljevanje na 8. strani)

»GOREČE OLJKE«

V samozaložbi je izšla te dni v Trstu pesniška zbirka Irene Žerjal-Pučnik »Goreče oljke«. Knjižico, ki jo je natisnila tiskarna Keber, je dobila v slovenskih knjigarnah in pri prodajavcu tiska pri končni postaji openskega tramvaja na Trgu Oberdan.

To je prva pesniška zbirka Irene Žerjal-Pučnik, ki je bila javnosti doslej znana zlasti po svojih prispevkih v tržaških revijah »Zaliv« in »Most«. Podrobnejšo oceno o tej simpatici pesniški zbirki bomo še prinesli.

Odličen koncert zabavne glasbe

Na tovrstene koncerte ni umestno gledati s stališča zgražajoče spogledljivosti, kot smo zapazili pri nekaterih komentatorjih. Katerikoli glasbena zvrst se poraja in razvija iz nekega določenega duhovno-eksistencialnega vzdušja. Ljubitelji glasbe so imeli prejšnjo sredo zvečer v Kulturnem domu priložnost odkrivati in ugotavljati notranjo skladnost beat-glasbe, njeno čustveno komunikativnost, njeno interpretacijo duha časa. S sklicevanjem na duhovne vrednote, in pravila estetike, ki bi bila baje v nevarnosti, se ni moč približati temu resničnemu fenomenu v zadnjih desetletjih lahke glasbe.

Beat-glasba, ki je s svojo izvirno liričnostjo in elegantno virtuosnostjo svojevrstno skladije občutja in zvokov, je zaživela v izvirnem in svežem muziciranju ansambla tržaških Fansov. Nekdanji in sedanji člani tega skoraj v celoti slovenskega ansambla so oživljali svojo lastno zgodovino. Prvi višek večera je bil nastop slovenske pevke Alenke Pintarič, ki je s svojim monumentalnim glasom vnesla pravo mero živahnosti in dala predstavi nezamenljiv blesk. Do drugega viška v prvem delu predstave je prišlo

po zaslugi saksofonistov in trobentača, ki so pričarali svojevrstno atmosfero, že skoraj jazzovskega jam-sessiona.

V drugem delu večera so Fansi igrali v sedanjem sestavu. Pevec Fabij Uršič je s svojim besno-razkačenim nastopom, seveda drugače kot imenitna Pintaričeva, širil nepresahljivo komunikativno nestrpnost, ki je značilna za novejšo dobo beat-glasbe. Pirančan Kogoj je pripravljen posrečeno svetlobno ozadje, plesalec in plesalka pa sta s smislom za svežo improvizacijo prikazala zlitje med plesom in glasbo. Asistent-režiser SG v Trstu Marij Uršič in ostali sodelavci so z dobro mero posluha pomagali ustvariti zgoščeno in svojstveno atmosfero, ki jo zahteva beat-glasba. Večer je tako dobil pečat neponovljivosti.

Ta koncert gre po svojem vzdušju beležiti kot izraz sodobnega občutja, ki je mimo vsake spogledljivosti, njegov sestavni del, zaradi česar je bila ob pristni intenzivnosti tudi možna izredno kvalitetna demonstracija glasbene ustvarjalnosti slovenske mladine v Trstu.

Vr

Godobno kmetijstvo

Spomladansko pretakanje vina

Pretakanje vina je eno najvažnejših kletarskih opravil. Ob nastopu spomladanske toplote postanejo nekatera vina motna. Vino je v nevarnosti, da postane slabo, zato ga je treba pretočiti.

Pretakati je treba vino, ki jeseni ni dobro prevrelo in ki je zaradi nepovretega sladkorja v preveliki meri sladko-prijetno. Ob nastopu vročine se ostali sladkor spreminja v ogljikovo kislino in alkohol. To samo po sebi ni nevarno, razen če vino ni postalo tudi motno. Do motnega vina pride v zanemarjenih kletah, kjer je v zraku vedno polno kiso-vih ali očetnih kvasnic, ki spreminjajo alkohol v očetno kislino, vino pa v kis.

Posebno pozornost je treba posvetiti sladkim vinom, ki imajo pod seboj drožje, ker niso bila dolgo ali še nikdar pretočena. Da odstranimo drožje, je treba vina takoj pretočiti. Nekaj dni pred pretakanjem je treba dodati takemu vinu enososino (ali podobno sredstvo) in sicer po dve kocki na hl. Enososino je treba pred tem zdrobiti v prah, ki ga raztopimo v nekaj litrih vode in ga nato zlijemo v sod. Po 5 do 8 dneh pretakamo, ne da bi žveplali.

Vino pa, ki smo ga pred kratkim pretočili, ni treba ponovno pretakati. Dovolj je, če klet dobro zažveplamo. Če pa je klet velika, dodamo tudi takemu vinu enososino in sicer po eno kocko na hl, ki jo najprej zdrobimo in nato raztopljen v litru vode zlijemo v sod.

Vedno pretakamo v čist, zmerno zažveplan sod. Tudi posoda za pretakanje naj bo vedno čista. Sode, iz katerih smo vino iztočili, moramo takoj po pretoku dobro pomiti.

Spomladansko kipenje se lahko izvrši z lastnimi naravnimi kvasnicami, katerih je v vinu vedno nekaj in se po potrebi razmnožijo. Za pospešeno kipenje pa je treba vzeti selekcionirane kvasnice. Na vsak hl vina do-

damo 20 gramov amonijevega fosfata, ki služi kvasnicam za hrano, katere se potem hitreje množijo in delo prej opravijo. Amonijev fosfat raztopimo v vinu.

Ko začne vino spet kipeti, mu nastavimo kipelno veho. Ta veho naj ostane toliko časa na sodu, dokler kipi in ne postane trdo. Ko po kipenju zbistri, ga pretočimo, da ga tako rešimo še ostalih drožij, ki sicer začnejo vino spet kvariti.

99 spet v Beneški Sloveniji

Slovensko gledališče v Trstu bo uprizorilo v nedeljo, 11. maja v kino dvorani »A. Ristori« v Čedadu »Slovenski pasijon«. V sodelovanju s pevskim zborom »Jacobus Gallus« pod vodstvom Ubalda Vrabca bo spored obsegal Mahničevo enodejanko »Vinska žalostna z alelujo« ter koncert nabožnih pesmi; zbor »Jacobus Gallus« se bo vključil tudi v gledališko predstavo.

Slovensko gledališče v Trstu se tako že četrty predstavlja v Beneški Sloveniji. Prva zgodovinska uprizoritev Slovenskega gledališča v Trstu je bila 7. januarja lani v Špetru Slovencev. Slovenski pasijon, ki ga je Slovensko gledališče uprizorilo v cerkvi presv. Srca Jezusovega v Sv. Lenartu lani

na cvetno nedeljo, predstavlja željo, da bi taka uprizoritev postala tradicionalna; v ta kulturni program spada tudi prireditev, ki bo v nedeljo v Čedadu.

Slovenska pesem in slovenska beseda na odru med našimi beneškimi brati dokazuje potrebo po takih prizadevanjih, ki so eksistenčnega pomena za slovensko nacionalno skupnost v Italiji.

KLUBOV VEČER

V petek, 9. maja bo predavala v klubu »Simon Gregorčič«, Verdijev korzo 13, profesorica Mira Novak, ravnateljica Vojkove univerze v Ajdovščini, o potovanju v severne dežele. Pokrajine v Avstriji, na Češkem, Danskem in Švedskem bo prikazala s kakimi dvesto diapozitivi. Predavanje se bo začelo ob 20.45.

RAZPIS NATEČAJA

za podelitev štipendij za izpopolnitev v slovenskem jeziku in literaturi

Republiški sekretariat za prosveto in kulturo SR Slovenije

r a z p i s u j e

na podlagi jugoslovansko-italijanskega sporazuma o kulturni izmenjavi z dne 21. julija 1964 in kasnejših dodatnih sporazumov sklenjenih v mešanem jugoslovansko-italijanskem odboru, predvidenem v 8. členu specialnega statuta, priloženega k Londonskemu sporazumu z dne 5. oktobra 1954

n a t e č a j

za podelitev šestih štipendij za študij in izpopolnitev slovenskega jezika in literature pri univerzi v Ljubljani za akademsko leto 1969-70.

Vsaka od navedenih štipendij znaša 9.000 din za celotno akademsko leto in se izplačuje v mesečnem znesku 900 din od oktobra 1969 do junija 1970. Štipendije so namenjene pripravi in specializaciji učiteljev osnovnih in srednjih šol s slovenskim učnim jezikom na področju pod italijansko upravo ter tistih oseb, ki želijo poučevati na navedenih šolah.

Prošnje za dodelitev zgoraj navedenih štipendij lahko vložijo pripadniki slovenske narodnostne skupine, ki imajo diplomu srednje šole ali višjo diplomu. Prošnje lahko vložijo tudi tisti, ki so že eno akademsko leto dobivali štipendijo in jim je za dokončanje študija potrebno še enoletno bivanje v Ljubljani. V takem primeru mora kandidat za štipendijo predložiti potrdilo o opravljenih izpitih.

Nekolkovane prošnje, s kratkim življenjepisom prosilca in ustreznimi podatki zlasti o dokončanem študiju in o morebitni dosedanji službi, naj prosilci vložijo pri Šolskem skrbništvu v Trstu do 20. maja 1969.

Izid razpisa bo pravočasno sporočen vsem udeležencem.

SLOVENSKO GLEDALIŠČE V TRSTU IN PROSVETNO DRUŠTVO »IVAN TRINKO« V ČEDADU

V nedeljo, 11. maja, ob 15. uri v dvorani
»A. Ristori« v ČEDADU

SLOVENSKI PASIJON

Mirko Mahnič

»VINSKA ŽALOSTNA Z ALELUJO«

KONCERT NABOŽNIH PESMI

IZVAJA PEVSKI ZBOR »JACOBUS GALLUS«
IZ TRSTA

POD VODSTVOM UBALDA VRABCA

ŠPORT MED NAŠO MLADINO

BREŽANKE ZASEDLE ODLIČNO DRUGO MESTO

Z zmago nad ekipo Casagrande so Brežanke povsem uspešno zaključile letošnje prvenstvo B lige. Zasedle so odlično drugo mesto na končni lestvici in bile dalj časa celo prve. Njihovo letošnje prvenstvo je bilo vsekakor pozitivno in je preseglo vsa pričakovanja. Za lep uspeh gre povsem pohvala požrtvovalnemu trenerju Jurkiču, ki jih je znal tako dobro pripraviti.

V zadnjem nastopu so na domačih tleh pripravile novo veselje svojim navijačem, ko so z lepo igro premagale nevarno ekipo Casagrande. Zmaga ni bila lahka in so si jo slovenska dekleta izbojevala le po petih borbenih setih. Končni rezultat: Breg: Casagrande: 3:2 (11-11, -7, 11,9). Brežanke so nastopile v postavi: Foraus, Turka, Koradin, Klabjan, Slavec, Barut, Rapotec, Kofol, Hmeljak, Pavletič.

BORIS IN EDI KOŠUTA TER PETER UKMAR NA DRŽAVNEM PRVENSTVU

Prihodnji teden od 15. do 18. t. m. bo na sporedu v prikupnem Vareseju državno prvenstvo v namiznem tenisu. Udeležili se ga bodo tudi trije slovenski atleti: Boris Košuta, ki sicer nastopa za tržaški klub Libertas-Soffitta, Borovcec Edi Košuta in mladi član nabrežinskega

Sokola Peter Ukmar. Pravico do nastopa si je priboril tudi Borovcec Edi Bole, vendar bo zaradi študija žal odsoten.

Najtežja naloga čaka absolutnega državnega prvaka Borisa Košuto, ki bo seveda dal vse iz sebe, da bi najvišji državni naslov tudi letos ostal v njegovih rokah. Vendar stvar ne bo lahka. Posebno Triulzi iz Bergama in Pelizzola iz Milana imata vse pogoje, da mu prekrizata račune. Mi si seveda želimo, da jima to ne bi uspelo. Edi Košuta, ki bo nastopil v II. kategoriji, spada sicer med najboljše drugokategornike v državi, vendar bi bila že uvrstitev med prvih osem na tako važnem tekmovanju velik uspeh. Mladi Ukmar bo nastopil v III. kategoriji. Že sama uvrstitev za državno prvenstvo III. kat. je za tako mladega igralca velik uspeh. Prav gotovo se bo dobro izkazal in si pridobil dragocenih izkušenj. Škoda, da ne more nastopiti tudi med mladinci, kjer bi bile njegove možnosti res velike. Žal je bilo za našo deželo določeno eno samo mesto, ki si ga je prisvojil bolj izkušeni in tudi starejši Venuti (C.G.S.).

Doslej je bil Varese našim atletom izredno naklonjen. Leta 1965 je Edi Košuta osvojil državni naslov v III. kategoriji, naslednje leto pa je njegov brat Boris zmagal v II. kategoriji. Upajmo, da bo tudi letos Varese za naše tekmovalce srečen.

RADIO TRST A

• NEDELJA, 11. maja, ob: 8.30 Kmetijska oddaja; 9.00 Sv. maša iz župne cerkve v Rojanu; 9.50 Glasba za čembalo; 10.00 Paramorov godalni orkester; 10.15 Poslušali boste; 11.15 Oddaja za najmlajše: Zora Tavčar »Otok strivnosti«; 12.00 Nabožna glasba; 12.15 Vera in naš čas; 12.30 Za vsakogar nekaj; 13.00 Kdo, kdaj, zakaj...; 13.30 Glasba po željah; 14.45 Glasba iz vsega sveta; 15.30 Etbin Kristan »Kato Vrankovič«. Drama v 3 dej.; 17.30 Beseda in glasba; 18.30 Obletnica meseca: »Niccolò Machiavelli, ob petdesetletnici rojstva«; 18.45 Operetne melodije; 19.15 Sedem dni v svetu; 19.30 Klasiki lahke glasbe; 20.00 Sport; 20.30 Iz slovenske folklorne: Bednarik: »Pratika«.

• PONEDELJEK, 12. maja, ob: 11.40 Radio za šole (za srednje šole); 12.00 Na elektronsko harmoniko igra Bonzagni; 12.10 Kalanova: »Pomenek s poslušavkami«; 12.20 Za vsakogar nekaj; 13.30 Glasba po željah; 17.00 Safredov orkester; 17.20 Za mlade poslušavce: Čar glasbenih umetnin; 17.35 Vaše čtivo; 17.55 Kako in zakaj; 18.15 Umetnost, književnost in prireditve; 18.30 Radio za šole (za srednje šole); 19.10 »Odvetnik za vsakogar«; 19.20 Pri ljubljeni melodije; 20.00 Sportna tribuna; 20.35 Sestanek s Fansi; 21.05 Pripovedniki naše dežele: Ceroni Cadoresi »Dva utrinka«.

• TOREK, 13. maja, ob: 11.35 Sopek slovenskih pesmi; 11.50 Trobentač James; 12.00 Iz slovenske folklorne: Bednarik »Pratika«; 12.30 Za vsakogar nekaj; 13.30 Glasba po željah; 17.20 Za mlade poslušavce: Plošče za vas; 18.15 Umetnost, književnost in prireditve; 18.30 Koncertisti naše dežele; 19.10 Bogomir Magajna: Marijine legende (2) »Le genda o Marti, kapitanu in Barbantski Mariji«; 19.45 Zbor »F. Prešeren« iz Boljuna vodi Žerjal; 20.00 Sport; 20.35 Janaček: »Katja Kabanova«, opera v 3 dej. V odmoru (21.10) Pertot »Pogled za kulise«.

• SREDA, 14. maja, ob: 11.40 Radio za šole (za prvo stopnjo osnovnih šol); 12.10 Liki iz naše preteklosti: »Peter Butkovič«; 12.20 Za vsakogar nekaj; 13.30 Glasba po željah; 17.00 Tržaški mando linski ansambel; 17.20 Za mlade poslušavce: An sambli na Radiu Trst; 17.35 Ne vse, toda o vsem — radijska poljudna enciklopedija; 17.55 Ščepec poezije; 18.15 Umetnost, književnost in prireditve; 18.30 Radio za šole (za prvo stopnjo osnovnih šol); 18.50 Iz potne torbe Milka Matičetovega; 19.10 Lupinc »Higiena in zdravje«; 19.15 Priljubljene melodije; 20.00 Sport; 20.35 Simfonični koncert.

• CETRTEK, 15. maja, ob: 8.30 Slovenske zborovske skladbe; 8.00 Sv. maša iz župne cerkve v Rojanu; 10.45 Karakteristični ansambli; 11.15 Ernest Adamič: »Češnja vabi v svate«. Mladinska rad. igra; 12.00 Borut Lesjak predvaja slovenske ljudske motive. 12.20 Za vsakogar nekaj; 13.30 Glasba po željah; 14.45 Glasba iz vsega sveta; 17.20 Za mlade poslušavce: Razkuštrane pesmi; 17.35 Moj prosti čas; 17.55 Kako in zakaj; 18.15 Pojeta Sylvie Vartan in Gianni Morandi; 18.30 Sodobni ital. skladatelji; 19.00 Na elektronske orgle igra Gregor; 18.10 Pisani balončki, rad. tednik za najmlajše; 19.40 Zbor »S. Kosovel« iz Ronk vodi Komelova; 20.00 Sport; 20.30 F. A. Bon »Pretkančeva starost«. Komedia v 3 dej.

• PETEK, 16. maja, ob: 11.40 Radio za šole (za prvo in drugo stopnjo osnovnih šol) — Zaključna oddaja; 12.10 Lokar »Blagoznanstvo za domačo rabo«; 12.20 Za vsakogar nekaj; 13.30 Glasba po željah; 17.20 Za mlade poslušavce: Glasbeni mojstri; 17.35 Ne vse, toda o vsem — rad. poljudna enciklopedija; 17.55 Slovenščina za Slovence; 18.15 Umetnost, književnost in prireditve; 18.30 Radio za šole (za prvo in drugo stopnjo osnovnih šol) — Zaključna oddaja; 18.50 Komorni koncert; 19.45 »Beri, beri rožmarin zeleni«; 20.00 Sport.

• SOBOTA, 17. maja, ob: 11.35 Sopek slovenskih pesmi; 11.50 Karakteristični ansambli; 12.10 Tul: »Iz starih časov«; 12.20 Za vsakogar nekaj; 13.30 Glasba po željah; 14.45 Glasba iz vsega sveta; 15.55 Avtoradio; 16.25 Carlo Cassella: »Fausto in Ana«. Roman. Za radio priredil Lazzari, prevedla Komarčeva. Peta oddaja. Izvajajo dijaki slovenskih višjih srednjih šol v Trstu, vodi Peterlin; 17.20 Dialog — Cerkev v sodobnem svetu; 17.30 Za mlade poslušavce: Od šolskega nastopa do koncerta; 17.45 Lepo pisanje; 18.00 Moj prosti čas; 18.15 Umetnost, književnost in prireditve; 18.30 Pojeta Dario in Darko s triom Bordon; 19.10 Theuerschuh: »Družinski obzornik«; 19.25 Zabavali vas bodo Re néjev orkester, pevka Zanocchi in Trio Les Paraguayos; 20.00 Sport; 20.50 Cortese: Resničnost domišljije »Franz Schubert«.

SLOVENSKI PRIMORSKI KOLEDARJIBibliografijo sestavil in uvodno študijo napisal **MARIJAN BRECELJ ■ 15 ■**

ŽEPNI koledar Edinosti za leto 1923. V Trstu. Zal. in tisk. Tiskarna Edinost. (180) str. 6,5x11. 79

1924

ČUKOV koledar za prestopno leto 1924. (Uredila Jaka Spaka in Špika Matlov [= Matko Lovko].) Gorica. Izd. [in zal.] uprava »Čuka na palci«. (Narodna tiskarna) 1923. 132 str. + (XII) str. oglasov. 18,3 x 12,5. Ilustr. 80

GORIŠKA pratika za prestopno leto 1924. (Ovitek risal Franjo Kopač.] V Gorici. Goriška straža. »Zadružna tiskarna« 1924. (128) str. 13,5 x 9,5. Ilustr. 81

JADRANSKI almanah za leto 1924. (Uredil Janko Kralj. Naslovno stran je narisal Lojze Špacapan.) V Trstu. Naša založba. »Zadružna tiskarna« v Gorici 1924. 152 + (I) str. + pril. 23 x 16. Ilustr. 82

KOLENDAR za prestopno leto 1924. (Uredil dr. Andrej Pavlica. (Opremil in zaglavja za mesce narisal Avgust] B. Lucik.) V Gorici. Goriška Matica. (Narodna tiskarna 1923.) 84 + (I) str. + 14 str. imenika naročnikov + (XX) str. oglasov + ovoj. 25,4 x 20. Ilustr. 84

LJUDSKI koledar za prestopno leto 1924. (Uredil Stanko Stanič.] V Gorici. Kat. Tisk. Društvo. »Zadružna tiskarna« 1923. 86 str. + (XII) str. oglasov + ovoj. 24,5 x 17. Ilustr. 86

VEDEŽ. Splošni žepni koledar za leto 1924. [Uredil Ferdo Kleinmayr.] VIII. letnik. (Trst. Tisk., izd. in zal. knjigarna in papirnica J. Štoka. Tiskarna »Edinost«.) (136) str. + (XXIV) str. oglasov. 13,7 x 8,5. 85

ŽEPNI koledar Edinosti za leto 1924. V Trstu. Zal. in tisk. Tiskarna »Edinost«. (176) str. 6,5 x 11. 86

1925

ČUKOV koledar za navadno leto 1925. (Naslovno stran [= ovitek] in vinjete za mesece je risal Maksim Gaspari.) Gorica. Izd. (in zal.) uprava »Čuka na palci«. Narodna tiskarna 1924. 136 str. + ovoj. 19,7 x 13,5. Ilustr. 87

GORIŠKA pratika za navadno leto 1925. [Ovitek izdelal Franjo Kopač.] V Gorici. Izd. in zal. Goriška straža. [Zadružna tiskarna.] (128) str. + ovoj. 13,4 x 9,4. Ilustr. 88

KOLENDAR Goriške Mohorjeve družbe za navadno leto 1925. [Uredil Venceslav Bele.] (Z risbami opremil Saša Šantel.) V Gorici. Goriška Mohorjeva družba. »Zadružna tiskarna« 1924. 144 + (XXIV) str. oglasov + 1 zvd. + ovoj. 30 x 22. Ilustr. 89

KOLENDAR za navadno leto 1925. (Uredil dr. Andrej Pavlica. [Ovitek narisal] M. [aksim] G. [aspari]. [Naslovno stran in zaglavja za mesece A.A.] B. Lucik.) V Gorici. Goriška Matica. (Narodna tiskarna 1924.) 105 + XI str. + (XXVI) str. oglasov + ovoj. 29 x 20,8. Ilustr. 90

LJUDSKA pratika za navadno leto 1925. ([Uredil Andrej Gabrovšek. Platnice opremil] S.S.) Trst. (Uprava »Malega lista«. Tiskarna Spazzal.) Samozal. Zadružna tiskarna v Gorici. 128 str. 13,5 x 9,5. 91

VEDEŽ. Splošni žepni koledar za leto 1925. [Uredil Ferdo Kleinmayr.] (Trst. Izd. in zal. Knjigarna in papirnica J. Štoka. Tiskarna

»Edinost«) 1925. (154) str. + (XXXII) str. oglasov. 13,5 x 9. 92

ŽEPNI koledar Edinosti za leto 1925. V Trstu. Zal. in tisk. tiskarne Edinost. (110) str. 6,2x11. 93

1926

ČUKOV koledar za navadno leto 1926. (Naslovno stran [= ovitek] in vinjete mesecev risal Maksim Gaspari.) Gorica. Izd. (in zal.) uprava »Čuka na palci«. (Narodna tiskarna) 1925. 126 str. + ovoj. 19,7 x 13,4. Ilustr. 94

GORIŠKA pratika za navadno leto 1926. V Gorici. Goriška straža. (Zadružna tiskarna.) (128) str. + ovoj. 13 x 9,2. Ilustr. 95

GOSPODINJSKI koledar »Jugoslovanske Matice« za navadno leto 1926. Letnik V. Uredila Utva [= Ljudmila Prunk]. [Platnice opremil Franjo Kopač.] V Ljubljani. Založba »Jug«. Tiskarna Edinost v Trstu. (II + 114 str. + pril. + (XL) str. beležnice + ovoj. 23 x 15. 96

KOLENDAR Goriške Mohorjeve družbe za navadno leto 1926. Uredil Venceslav Belč. (Platnice in zaglavja mesecev risal Saša Šantel.) V Gorici. Goriška Mohorjeva družba. »Zadružna tiskarna« MCMXXV. 144 str. + (XVI) str. oglasov + 8 str. o Zadružni tiskarni v Gorici + ovoj. 29,8 x 22,5. Ilustr. 97

KOLENDAR za navadno leto 1926. ([Uredil France Bevk. Oprema platnic] Franjo Kopač. [Naslovna stran in zaglavja za mesece Avgust] B. Lucik.) V Gorici. Goriška Matica. »Narodna tiskarna« 1925. (120) str. + (XXVIII) str. oglasov. 28,2 x 20,5. Ilustr. 98

LJUDSKA pratika za navadno leto 1926. ([Uredila Andrej Gabršček in Rado Bednarik. Platnice opremil] S. Š.) Trst. Samozal. [Mali list.] Tiskarna S. Spazzal) 1926. 13,5 x 9,5. 99

(Dalje)

GROZA PRED BODOČNOSTJO

(dalje s 6. strani)

Roman ima seveda simbolni pomen, obravnava pa resnični problem: problem podzvestnega strahu v današnjem človeku, da se lahko vsak hip zgodi neka strašna, skrivnostna katastrofa. To je roman o človekovem strahu pred nepojmljivim, čemur gre človeštvo naproti ali se vsaj podzvestno boji, da bi se moglo dogoditi, v taki ali drugačni obliki.

TEDENSKI KOLEDARČEK

11. maja, nedelja, Filip in Jakob
12. maja, ponedeljek: Pankracij, Rozana
13. maja, torek: Servacij, Ema
14. maja, sredo: Bonifacij, Fortunat
15. maja, četrtek: Vnebohod, Zofija
16. maja, petek: Ubald, Janez Nep.
17. maja, sobota: Pashal Baj, Mojca

Izdajatelj: Engelbert Besednjak nasl. ♦ Odgovorni urednik: Drago Legiša ♦ Tiska tiskarna »Graphis« Trst